

Folia

weekblad voor de Universiteit van Amsterdam
jaargang 64 03/12/2010 nummer 13

Henkjan Honing

De irrationele wetenschap
van muziek

Debuut

Student Martijn Simons
schreef *Zomerslaap*

WikiLeaks

Overdosis
openbaarheid?

Geen boerka's in Nederland

'Ik heb groot bezwaar tegen het gebruik van de term "boerka", vertelt Annelies Moors, hoogleraar bij de afdeling antropologie en sociologie. Januari vorig jaar verscheen haar rapport *Gezichtssluiers* in opdracht van het ministerie voor Werk, Wonen en Integratie. 'In Nederland is er eigenlijk niemand die een boerka draagt. Alleen journalisten doen het om te kijken hoe de reacties zijn.' Als islamitische vrouwen al hun gezicht bedekken, doen zij dat met een niqab, een aparte sluijer (meestal zwart) die aan de achterkant van het hoofd wordt vastgemaakt. 'Die wordt voornamelijk gedragen door vrouwen in de Golf en niet in Afghanistan. Maar door het woord boerka te gebruiken, leg je wel gemakkelijk de link met het regime van de Taliban in Afghanistan. Het is dus een heel politieke term geworden.'

Kijken door het zwarte gaasje

Na Frankrijk en België denkt ook Nederland na over een **boerkaverbod**. Het dragen van deze allesverhullende kleding zou niet passen in een moderne maatschappij. Maar hoe voelt het eigenlijk om zo iets te dragen? En hoe reageren studenten als er plotseling een **student in boerka** opduikt? We namen de proef op de som.

Anouk Kemper / foto's Fred van Diem

Zowel de VVD als de PVV dienden drie jaar geleden een wetsvoorstel in voor een boerkaverbod. Waarom? Naar schattig dragen namelijk slechts 150 tot 400 vrouwen in Nederland een gezichtssluijer. Met name 'veiligheid' is een belangrijk argument. Iemand die in het openbaar niet herkenbaar is, zou bij anderen de vrees oproepen dat die iets kwaads in de zin heeft, meent de VVD. Het is niet mogelijk om iemand met 'open vizier' tegemoet te treden en men kan geen inschatting maken van diens stemming of intenties. De PVV gaat iets verder en zegt dat de boerka staat voor vrouwenonderdrukking en de afwijzing van westerse kernwaarden, en

dat het dragen ervan vrouwenemancipatie bemoeilijkt. Bovendien zouden vrouwen in boerka ook nog eens minder in contact komen met hun sociale omgeving. Hun kans op scholing, werk en onafhankelijkheid zou kleiner zijn.

Het leek me een goed idee om dit eens te testen, vanonder een boerka. Vandaag is het zover. Ik heb het zwarte gewaad opgehaald bij een verhuurbedrijf in Noord. Nu moet ik 'm nog aantrekken. Vreselijk. Ten eerste omdat ik niet goed kan zien door het zwarte gaasje, ten tweede omdat ik bang ben dat mensen onaardig zullen zijn. Om te wennen aan de zware, zwarte doeken loop ik eerst wat rond op de redactie. Na een kwartier moet ik er toch echt aan geloven. Samen met mijn

collega Ron ga ik naar buiten, hoewel ik eigenlijk nog niet durf. Hij zal steeds zo'n vijf meter achter me aanlopen, om de non-verbale reacties te peilen. En vooruit, ook voor mijn gemoedrust. De route langs de UvA- en HvA-locaties hebben we al doorgenomen. Binnengasthuisterrein, Waterlooplein, via de Weesperstraat naar het Roeterseiland, door naar het Singelgrachtgebouw, het Amfi en dan terug naar de Oudemanhuispoort. Zodra ik de deur van het Crea 2-gebouw uit ben, voel ik me anders. Mensen kijken even naar me, maar doen dan net of ze me niet gezien hebben. Alsof ik er niet ben. Ik hoor er niet meer bij.

SPOT

Het Waterlooplein is druk op deze donderdagmiddag. Het is droog, er schijnt een zonnetje en toeristen schuifelen langs de kraampjes. Twee marktzoekers zijn in onvervalst Amsterdams met elkaar in gesprek. Zodra een van hen mij in het oog krijgt, valt het stil. Ongemakkelijk wandel ik voorbij, ik voel hun ogen in mijn rug prikken. Op het moment dat ik bijna buiten gehoorsafstand ben, besluit een van hen: 'Nee, da's geen echte.' We lopen verder door de Weesperstraat. Een man die zijn (enorme) hond uitlaat, komt met wilde gebaren op me af. Even weet ik niet wat ik moet doen. Hij roept een aantal keer iets onverstaanbaars, maar loopt gelukkig gewoon voorbij. Dat mensen daadwerkelijk iets tegen me zeggen, is uitzonderlijk. Alle reacties zijn op te delen in drie categorieën. Je hebt mensen die schaamteloos staren, mensen

die elkaar aantikken en iets fluisteren en dan zijn er nog de mensen die politiek correct wegstaren, omdat ze zijn opgevoed met het idee dat staren onbeleefd is. Na ongeveer twintig minuten lopen komen we aan bij het Roeterseiland. Nu word ik echt zenuwachtig, want dit is 'mijn wereld', de studentenwereld. Opgaan in de menigte kan ineens niet meer.

We gaan zitten in café De Krater. Iets te drinken bestellen, durf ik niet, dus ik ga alvast zitten aan een tafeltje tegenover de bar, bij de ingang. Het valt me al snel op dat niemand op me let. Ook lijkt niemand zich tot nu toe door mijn aanwezigheid bedreigd te voelen. Dat van die 'veiligheid' valt dus wel mee. De computerzaal maar eens proberen. O, mensen schrikken een beetje wanneer ze me zien in de lift. Toch kijkt er wederom niemand op of om als ik de computerzaal op de derde verdieping inloop. Snel neem ik plaats achter een 15-minuten-pc. Ron gaat schuin tegenover me zitten. Al gauw komt er een vrij luidruchtig groepje binnen. Giechelend en smoezend nemen ze plaats achter mij. Ik kan ze niet goed verstaan, maar het moet haast wel over mij gaan. Ron bevestigt dat even later. 'Ze zaten elkaar de hele tijd in de zij te porren. En ze fluisterden dingen naar elkaar, terwijl ze met hun hoofd in jouw richting knikten. Vooral toen je wegliep.' In plaats van dat ze zich door mij bedreigd voelen, drijven ze de spot met me.

EXTREMIST

Op naar de volgende locatie, het Singelgrachtgebouw van de HvA aan de Wibautstraat. Veel zeggen de rokende studenten bij de ingang niet, al vang ik een deel op van een kleine discussie. Een meisje tegen haar studiegenoot: 'Mag dat eigenlijk wel?' De jongen moet er even over nadenken en besluit nuchter: 'Ja, ik denk het wel.'

In de kleurrijke kantine zijn meteen alle ogen op mij gericht. Maar dan ook echt allemaal. Even lijkt de tijd stil te staan en het geluid te zijn weggefallen. Dit duurt hoogstens een paar seconden, al voelt het

Anouk op het Waterlooplein ...

Niqaab? Chador?

Een boerka is vaak een blauw gewaad en de vrouw kijkt door een soort raster. Het hele gezicht is dus bedekt. Deze kleding wordt voornamelijk gedragen in Afghanistan, waar de Taliban het verplicht stelde. In de Golf, Saoedi-Arabië en Jemen komt de niqaab juist veel vaker voor. Dit is een korte sluier, die vrouwen achter hun hoofd kunnen vastmaken. In dit geval zijn alleen de ogen zichtbaar. Een chador is, net als de boerka, een gewaad uit een stuk met mouwen, het reikt tot de tenen. Het verschil is echter dat het hele gezicht wordt vrijgelaten.

Verliefd op de islam

Fragment uit het rapport van Moors met citaten van moslima's: Allen geven aan dat het dragen van een gezichtssluier 'een daad van aanbidding' van God is. Het kan een manier zijn om het eerste gevoel van verliefdheid op de islam te herbeleven. Terwijl voor sommigen het om een spirituele ervaring gaat – sommige vrouwen vertellen dat ze het gevoel hadden te zweven, toen ze de eerste keer de gezichtssluier droegen – koppelen anderen het aan andere gevoelens. 'Het is een daad van aanbidding, zo ervaar ik het ook. En het versterkt je gevoel van identiteit, van moslim zijn, je gevoel van eigenwaarde.'

... op de binnenplaats van de Oudemanshuispoort, in het Atrium, en bij het verlaten van de Poort aan de Oudezijds Achterburgwal / foto's Fred van Diem

veel langer. Ron en ik staan in de rij voor een kop thee. Mensen zijn verbaasd dat ik überhaupt iets zeg. 'Doe maar earl grey.' We gaan zitten aan een tafeltje naast de bar, omringd door groepjes en laptoppende studenten. Ron doet net of hij een artikel over mij schrijft en gaat bij de aanwezige studenten om een reactie vragen. Hoe vinden ze dat nou, een medestudent in een boerka? Amber (17), die interactieve media studeert, is heel eerlijk. 'Je denkt toch snel aan een extremist. Zoiets staat bovendien voor vrouwenonderdrukking.' Hmm, zegt de PVV nou dingen waar 'gewone' studenten het mee eens zijn? Amber vervolgt: 'En natuurlijk, dat zijn vooroordelen. Het valt nogal op, maar ik heb er persoonlijk helemaal niets op tegen.' Rianne (21), student MIC, vindt haast het tegenovergestelde. 'Ik vind dat het afgeschaft moet worden, ik schrik ervan. Dat je iemand helemaal niet ziet, vind ik angstaanjagend. Net als iemand met een bivakmuts. Kijk, doe wat je wil qua geloof, maar je moet je wel een beetje aanpassen aan wat hier normaal is.' Laat Rianne nou bijna het VVD-standpunt

verwoorden, dat stelt dat maatschappelijke veiligheid zwaarder weegt dan 'deze als religieus ervaren manifestaties.'

FOTO

De tocht wordt vervolgd naar het Amfi, om de hoek. Bij uitstek een interessante locatie, aangezien het mode-instituut een studie huisvest waarbij het uiterlijk centraal staat. En ook hier kijken de studenten inderdaad vreemd op. Er is zelfs een meisje dat ongegeneerd een foto van me neemt. 'Ik vind het wel vet,' zegt ze tegen haar vriendin. Misschien begrijpt ze dat ik geen echte moslima ben. Anders is ze wel heel erg onbeleefd. Na al ruim twee uur overal te worden aangestaard, vind ik het welletjes. Ik kleed me om in de wc van het Amfi. Student Anne (23) schrikt van me als ik binnenkom. Aan Ron vertelt ze: 'Je kan haar niet in de ogen aankijken en dat heeft wat onvoorspelbaars. Dat heb ik ook al met mensen met zo'n grote donkere zonnebril. Je kan die persoon niet plaatsen.' Goh, weer zo'n VVD-standpunt. Dolblij dat mijn haar weer in de wind kan waaien en niemand raar opkijkt, pakken

Ron en ik de metro naar het Waterloo-plein. Even een korte lunchpauze, voordat we naar de Oudemanshuispoort gaan. Ondanks dat ik een beetje gewend was aan mijn zwarte gewaad, vind ik het toch erg om 'm voor de tweede keer aan te trekken. Voor het eerst ben ik het met de PVV eens. Die boerka beperkt me op bijna alle mogelijke manieren. Ik kan amper communiceren, straal niets uit en lopen is ook een gedoe. Studenten worden al bang van me, laat staan eventuele werkgevers. Het is iets voor drieën als we de binnentuin van de Poort inlopen, en loeidruk. Mensen reageren heel anders dan bij Roeterseiland. Een jongen deinst achteruit van de schrik! En terwijl ik op een bankje zit, maakt een groepje jongens de hele tijd grapjes in de trant van: 'Ken ik jou niet ergens van?' Normaal gesproken zou ik moeten lachen, nu voel ik me heel kut. Iedereen kijkt naar me, praat over me, rolt met zijn ogen, gniffelt. Maar niemand praat mét me. Ik ben echt alleen. Inderdaad, 'het dragen van een boerka bemoeilijkt ernstig de deelname aan het maatschappelijk leven in Nederland'. Ik

wil weg, naar binnen. Waarom praat Ron zo lang met die twee studentes? Nina (23), studente media en cultuur, blijkt echter niet afkeurend: 'Het maakt me helemaal niets uit dat iemand zo rondloopt. Ik was wel verbaasd toen ik het zag, dat zeker. Dat komt ook door deze locatie. Op de een of andere manier klopt het niet. Omdat ik denk dat de meeste studenten er een andere opvatting op nahouden.' Medestudent Julia (23) is het hier mee eens. 'Ik zag het in eerste instantie niet eens. Het is dat Nina me erop wees. En daarna was het eigenlijk alleen een constatering, zo van: goh, inderdaad. Een boerka. Persoonlijk maakt het mij helemaal niets uit dat iemand er zo bijloopt, ik voel me er totaal niet bedreigd door of zo. Hoe *open minded* Nina en Julia ook zijn, ik voel me ongewenst in het binnentuintje. En eigenlijk op elke andere plek. Als een speer loop ik terug naar de redactie. Knap dat sommige vrouwen zo'n gewaad elke dag aantrekken. Na drie uur voel ik me vrij ellendig. ■■■

Met medewerking van Ron Santing